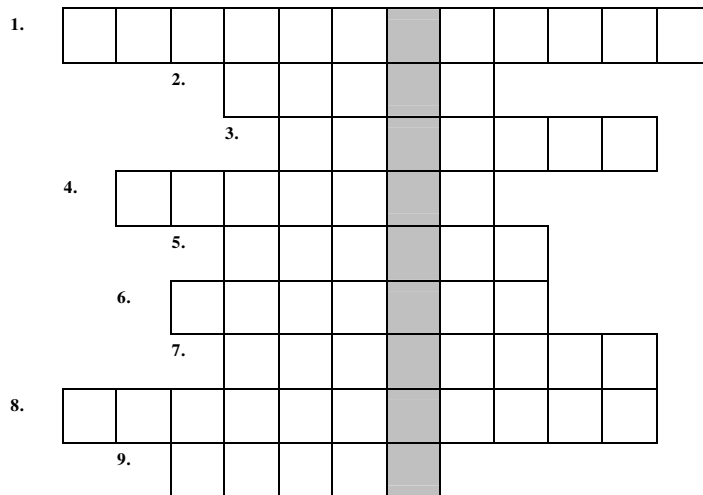

1. KERESZTREJTVÉNY

Fejtsd meg a keresztrejtvényt! Érd egyik legszebb természetvédelmi területének nevét kapod megoldásul.

1. A Magyar Földrajzi Múzeum épületének eredeti rendeltetése a XIX. században.
2. Szent, többek között az ő tiszteletére állították a Szent Sebestyén kápolnát.
3. 23 méter magas műemlék Érden.
4. Érd Tárnok felé eső része. Elnevezése az I. világháborúban keletkezett.
5. 1979-ben ilyen rangra emelkedett Érd.
6. A Batthyányak címerében szereplő állat.
7. Érd egyik vasúti megállóhelyének (és településrészének) neve.
8. A Kutyavár török neve.
9. A kastély latin szóval, Magyarországon a nemesi udvart nevezték így.

MEGOLDÁS: _____

3. KIEMELKEDŐ ÉVEK ÉRD TÖRTÉNETÉBEN

Kapcsold össze az évszámokat a megfelelő eseménnyel!

1/ kb. 50 ezer éve	A/ kiépült a római hadiút
2/ 1526.	B/ Érd első okleveles említése
3/ 1684.	C/ a Fundoklia-völgyben megtelepszik a Neander-völgyi ősember
4/ Kr. u. 1. sz.	D/ II. Lajos csapatai Érden megszállnak
5/ 1838.	E/ a Szapáry-kastély átépítése neoreneszánsz stílusban
6/ 1243.	F/ a Sina-kastélyban megkezdte működését a KALOT Népfőiskola
7/ 1869.	G/ csata Érdnél, Lotharingiai Károly és Musztafa pasa csapatai összecsapnak
8/ 1940.	H/ dunai árvíz Érden

1/ – _____
2/ – _____
3/ – _____
4/ – _____

5/ – _____
6/ – _____
7/ – _____
8/ – _____

4. MŰEMLÉKEK ÉRDEN

Hol található az alábbi érdi műemlékek, építészeti alkotások?

Nepomuki Szent János szobra:

Szent Walburga szobra:

II. Lajos emlékmű:

I. világháborús emlékmű:

II. világháborús emlékmű:

1848-as emlékmű:

Bogner Mária Margit szobra:

Kőrösi Csoma Sándor szobra:

Equatoriális napóra:

Harangjáték:

5. IRODALMI ÉLET

A következőkben irodalmi művekből olvashatsz részletet! Kinek, melyik művéből idézünk? Írd be az idézetek betűjelét a megfelelő helyre!

1. Bella István: Érdi Betlehem _____
2. Bíró András: Dárius Nyugaton _____
3. Büki Attila: Érdi séta _____
4. Karinthy Frigyes: Érdi erdő _____
5. Kerékgyártó Erzsébet: Szapáry Péter bosszúja _____
6. Törő István: Érd-Ófaluban _____

A/

„Érd Hamzsabég-palánkon a müezzin éppen imára szólította híveit, amikor a minaret erkélyéről a Duna felé közeledő csapatot észrevette.....Az elfogott ellenséget nem szokás kímélni – villant eszébe Szapárynak. A török helyőrség parancsnokának minden oka megvan rá, hogy bosszút álljon rajta. Hamzsa bég nagy úr, háromszáz fegyveres parancsnoka. Megtisztelő feladatot bízott rá a fényes padisah: Buda várának védelmét. Érdet át vezetett a hadi út a Duna mentén. Itt vonultak fel a török csapatok támadásra, s ezen az úton szállították a kereskedők megrakott szekereken Konstantinápoly felé a defterdárók által beszedett javakat és a láncra fűzött rabszolgákat Kelet piacaira. Szapáry embereivel állandóan háborgatta a menetet, kiszabadította a rabokat, visszaszerezte a harácsoltságot.”

B/

Nyarlani Helén nénivel Érdre kerültem
Fiatalkorom volt ott mindjárt a ház tövében
Katlan mélyén akkoriban öblén egy Duna-kanyarnak
Régi török torony állt közelben a mezőn
Valamikor Hamzsabég volt a falucska neve...
Járkáltam a fák közt mint valami dombon
Hónom alatt Heine szerelmi dalaival.

C/

Hold sárga szalmát terít,
Puha boglya, melenkedik
Mária, mellén tática
kalingyál, virág-fia...

József ünnepélyes, komoly,
Az állatoknak szónokol.
Haján pöndör fény, gyalu-
Forgács, fehér napszágú.

D/

Még víz csillog a fák ezüstjén,
Kirajzolódik a hajó orra is,
Érzem a bársony fodrozást,
De Batta felől kúszik a homály,

Repülőgép iramlík, por
Tehetetlenkedik a vízre,
S nézi a roppant pincesor
Az óriás Dunát ...

E/

„A magaspartról jól látható a Duna kanyarulata, a Nagytétényi-fennsík, a közelségben Érd-Ófalu s a Beliczay-sziget. Látható megroggyant tetőkkel az egykori téglagyár maradványa s a Duna parti fák között az egykori híres kikötő, mely a Fekete-tengerrel kötötte össze Érdet. Most távoli földrészeket megjárta, álomba szenderült hajók ringnak itt, mintha megállt volna az idő felettük. Bármerre is tekintünk, festői tájak élednek. Nem véletlen, hogy Szepes Gyula, Érd jeles festőművésze szerelmese lett a Beliczay-sziget fáinak, burjánzó növényeinek, a Duna-partin köveknek és vizeknek. Az itt élő költőknek és íróknak, ahogy elődeiknek is, ihlető forrása a Duna.”

F/

„Két megállóval odébb Dárius leszállt. Kissé megnyugodva látta, hogy a kerület főútvonalán néhány bérház kapott ugyan ágyúbelövést, bomba- és aknatámadást, de általában állnak a házak. Igaz, a bérházak faláról sok helyen lehullt a vakolat, aztán golyó, akna és bombaszilánkok éktelenkednek. De, annak ellenére, hogy tavaly február óta vége az ostromnak, az üveglakokat néhol még ma is csomagoló- meg újságpapírok helyettesítik.”

6. HÍRES SZEMÉLYEK

A következőkben híres érdi embereket kell beazonosítanod. Kik ők?

A/ 1470 és 1539 között élt. Főpap, diplomata, történétíró. Itáliai tanulmányok után kancelláriai tisztviselő, titkár, 1526-ban kancellár. Kisebb egyházi hivatalokat követően 1526-tól szerémi, 1532-től pécsi, 1537-től váci püspök. 1521-től diplomáciai küldetéseket is teljesített. Részt vett a mohácsi csatában, amely után Ferdinánd, majd 1527 márciusában János király szolgálatába lépett. Fő műve: „A magyaroknak a törökkel Mohács mezején vívott ütközetének igaz leírása”

B/ Tanár, majd igazgató. 1963-tól múzeumot nyitott Óvárosban a Halla házban (Római út 24.) 1970-ben jelent meg Érd története (1970) c. munkája. Emellett iskolai segédkönyveket írt, versei, elbeszélései jelentek meg. Jelentős szerepet játszott Érd helytörténeti értékeinek felkutatásában és megmentésében.

C/ 1954-től a Magyar Nemzeti Múzeum régészeként kezdte pályáját. 1960-tól a Budapesti Történeti Múzeum munkatársa lett férjével, aki szintén régész volt. A Fundoklímavölgyben kialakult hajdani vadásztelep ősrégészeti és őslénytani feltárását vezette. Általa vált világszerte ismertté városunk, az érdi ősembertelepet bemutató műve alapján. Érden végzett munkássága révén a történettudomány kandidátusa, majd doktora lett.

D/ Az 1505. évi országgyűlésen az ismeretlenség homályából tűnt fel a bárók között, mint pozsonyi kapitány és főispán. II. Lajos követeként közvetített Kölnben és Innsbruckban a király nővére házassági ügyében. A király az ő érdi kastélyában szállt meg 1526-ban, mielőtt a mohácsi csatába indult volna. Ő is a mohácsi csatában halt meg, mint a király.

E/ 1860-ban szentelték pappá. Először Székesfehérváron, majd Bodajkon, Törökbálinton működött. 1866-ban segédlelkésként helyezkedett el Érden, majd 1868-1906-ig, nyugállományba vonulásáig városunk plébánosa volt. Ő készítette el Érd első helytörténeti monográfiáját, majd megírta az érdi plébánia történetét.

F/ József Attila-díjas költő, műfordító, irodalomszervező. A Vajdaságban élt, 1933-tól telepedett le Érdligeten. Mintegy 23 önálló kötete jelent meg és 35 antológiában szerepelnek alkotásai, műfordításai. Érdligeti könyvtárát a városra hagyományozta. A Sárd utcában emlékszobája található.

G/ Újságíró, író, költő. Kynológus. Alapítója a Kutya c. folyóiratnak, könyveket írt a kutyatartásról. Kötetei: A szépség ünnepe, Dávid és Góliát, Mária vallomása. Érden könyvesboltot neveztek el róla.

H/ Népművész, mesemondó, aki kutatóként és előadóként egyaránt nagy kincset tett ismertté hazánkban és határainkon túl is. Néprajzi gyűjtéseket végzett Erdélyben, Moldvában, Bukovinában a székelyek körében. Az összegyűjtött népmeséket kiadta, mesefeldolgozásai jelentek meg. A fellelhető dallamokat is összegyűjtötte, illetve feldolgozta a hadikfalvi betlehemes játékot. Az érdi Bukovinai Székely Népdalkör vezetője.

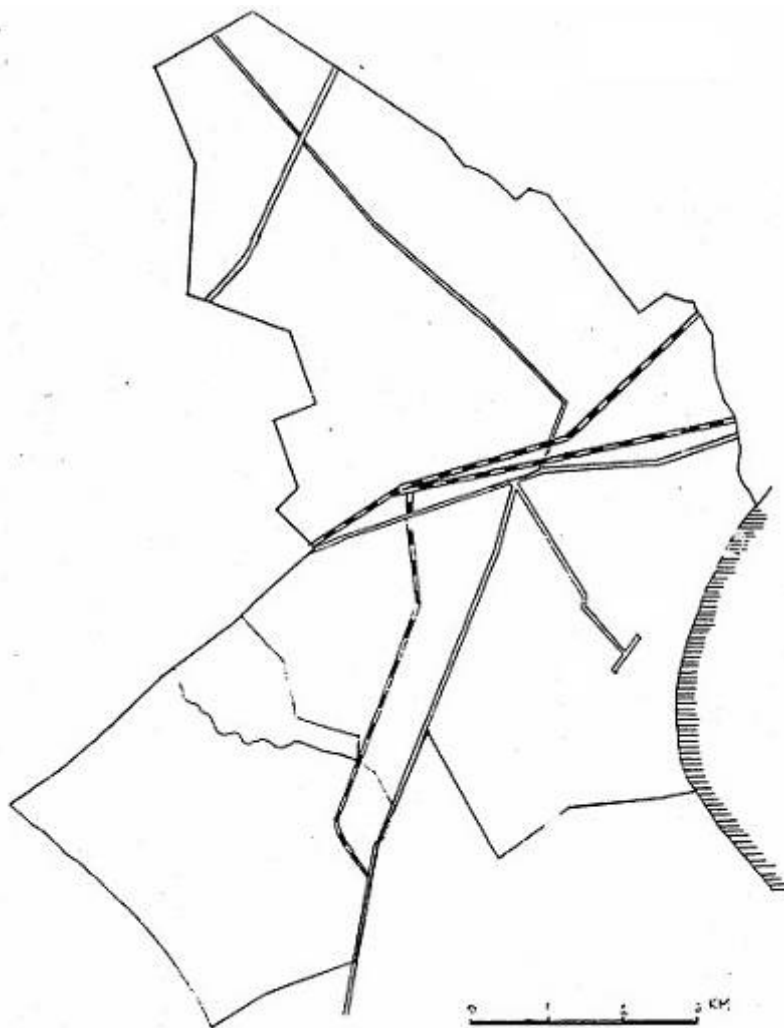
I/ Geográfus, világutazó, a Magyar Földrajzi Múzeum (1983) alapítója, 1924-1994-ig élt. 27 kötete jelent meg. Főbb művei: A csepegő kövek igézetében, A sivatagok világa, A Zambézitól délre, Magyar utazók lexikona stb.

J/ 1957-ben született, geográfus, földrajztudós, a MFM igazgatója, útleírásokat írt. Kutatási területeiből: régi magyar utazók, földrajzi felfedezők, barlangok. Műveiből: Zanzibártól a Stefánia-tóig, Magyar utazók Ázsiában; A Szahara bűvöletében, A Himalája magyar remetéje, Magyar expedíciók Ázsiában. Kőrösi Csoma emlékérmét kapott.

7. VAKTÉRKÉP

Hol található az alábbi emlékhelyek, épületek? Jelöld be a térképen!

1. Szent Mihály templom
2. Kutjavár
3. Minaret
4. Magyar Földrajzi Múzeum

8. ÉRD NEVES BIRTOKOSAI

Párosítsd a képeket a nevekkal! Milyen fontos tevékenység fűződik a személyekhez?

	<i>Kép</i>	<i>Tevékenység</i>
<i>Károlyi Imre</i>	_____	_____
<i>Batthyány Fülöp</i>	_____	_____
<i>Sina Simon</i>	_____	_____
<i>Illésházy János</i>	_____	_____

a

b

c

d

- A/ Egyházi építkezésekkel, szobrok emelésével szépítette Érdet. Tízéves korában elhunyt fiát a Szent Mihály templom kriptájában temették el.
- B/ Az 1838-as nagy dunai árvízben elpusztult Érd helyén új települést parcellázott, a folyótól kissé távolabb, ez volt Újfalu.
- C/ 1869-ben az érdi egykori Szapáry-kastélyt átalakítva neoreneszánsz stílusú kastélyt építtetett.
- D/ Az 1930-as években fiával, Gyulával felparcellázták mintegy 3600 k. holdnyi környékbeli birtokukat, amelynek új telepei képezték a XX. században létrejött Érd legnagyobb részét.

9. SZEMÉLYEK SZOBROKON

Mely személyeket ábrázolják a szobrok? Írd alájuk!

10. VILLÁMKÉRDÉSEK

Tömören válaszolj a következő kérdésekre!

1. Magyarországon négy városban található minaret. Melyek ezek?

2. Érden a Mecset u. 6. szám alatti ház falán található árvízjelző tábla mutatja a települést sújtó legnagyobb árvizek időpontját és nagyságát. Melyik évben volt a legmagasabb a vízszint?

3. Az érdi téglagyár területéről értékes, az egykori kereskedelemhez kapcsolódó római kori tárgyi leletek kerültek elő. Mik ezek?

4. Milyen rejtélyes, ritka emberalkotta képződmények találhatók a Szidónia-völgy környékén?

5. Milyen szomorú esemény történt településünkön 1945. január 8-án?

6. Kinek a nevéhez fűződnek az 1930-as évek érdi parcellázásai?

7. Hány vasúti megállóhelye van Érdeknek?

8. Melyik hónapban tartjuk az Érdi Napok rendezvénysorozatát?

9. Nevezd meg a város egy élő vízfolyását, melyek Ófalunál éri el a Dunát!

10. Kinek a térképén és milyen módon jelenik meg először Érd neve?

11. Kinek a térképén jelenik meg először helyesen Érd neve? Mikor?

12. Kik és mikor alkották Érd mai címerét?

13. Nevezd meg egy érdi építményt, melyet sóskúti mészkőből építettek!

14. Milyen épület van a hajdani sóház helyén?

15. Ki volt Érd első helytörténetírója?
